

Y Gymraeg mewn Addysg

Datblygu'r Gymraeg mewn Addysg yn rhanbarth Gogledd Cymru 2019 - 2022

Drafft

Tuag at Ragoriaeth
Towards Excellence

Dogfen weithio

Mae hon yn ddogfen weithio, a gellir ei haddasu fel y mae angen i fodloni ein blaenoriaethau.

Fersiwn	Dyddiad	Diwygiwyd gan

DRAFFET

Cynnwys

Rhagair

Cyflwyniad

Cefndir

Gweledigaeth

Amcanion a chymau gweithredu allweddol

- 1 Cwricwlwm , asesu ac addysgeg
- 2 Cyfoethogi a phrofiadau yn y Gymraeg
- 3 Rhagoriaeth, tegwch a lles
- 4 Cynllunio'r gweithlu, dysgu proffesiynol ac arweinyddiaeth
- 5 Cynllunio'n strategol i dyfu Cymraeg mewn addysg
- 6 Cyfathrebu ac ymgysylltu

Gweithredu'r strategaeth hon

Rhagair...

Mae'r system addysg yng Nghymru mewn cyfnod o drawsnewid, ac mae'r iaith Gymraeg yn rhan annatod o'r diwygiadau hynny.

Lluniwyd y strategaeth hon i osod cyfeiriad ar gyfer datblygu'r Gymraeg mewn addysg yn rhanbarth Gogledd Cymru dros y dair mlynedd nesaf, yn unol â gweledigaeth [Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr \(2017\)](#), [Addysg yng Nghymru: Cenhadaeth ein cenedl, Cynllun Gweithredu 2017-21 \(2017\)](#) ac [Y Gymraeg mewn addysg: Cynllun gweithredu 2017-21 \(2017\)](#).

Cefnoga'r ddogfen hon nodau ac amcanion Llywodraeth Cymru yn y polisiau uchod sef cymryd camau angenrheidiol i gynyddu'r nifer sy'n gallu siarad Cymraeg a chynyddu'r niferoedd sy'n ei siarad yn ddyddiol.

Cydnabyddir bod cynllunio ieithyddol yn rhanbarth y Gogledd o hyd yn mynd i fod yn her oherwydd y dirwedd ieithyddol amrywiol. Golyga'r demograffeg ieithyddol yma bod rhanbarth y Gogledd yn cwmpasu Cymry Cymraeg, dysgwyr y Gymraeg a phoblogaeth fudol.

Creda nifer mai addysg yw'r arf cynllunio ieithyddol mwyaf pwerus er mwyn creu defnyddwyr iaith. =Nid yn unig mae angen trosglwyddo'r iaith yn y gyfundrefn addysg, ond mae angen sicrhau bod pob disgybl yn datblygu sgiliau digonol yn y Gymraeg a fydd yn eu galluogi i ddefnyddio'r iaith yn eu bywydau bob dydd. Yn ogystal mae angen creu amodau addas ac amgylchedd lle gall y Gymraeg a'i siaradwyr ffynnu tu hwnt i'n hysgolion.

Mae cyhoeddi'r strategaeth hon yn amserol ac yn gyffrous o ystyried paratodau'r Cwricwlwm newydd, datblygiad proffesiynol y gweithlu addysg a'r modd yr ydym yn cefnogi ein dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol. Yn sgil y newidiadau i Gynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg (CSGA) yr awdurdodau, bydd y strategaeth hon hefyd yn cefnogi ac atgyfnerthu'r cynlluniau hyn.

Mae angen sicrhau bod y Gymraeg yn ganolog i'r diwygiadau addysgol hyn. Un o nodau ac amcanion y Cwricwlwm yw datblygu'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg a gwella addysgu a dysgu Cymraeg i bob disgybl. Atgyfnertha'r strategaeth hon y weledigaeth honno.

Cyfeiria'r strategaeth hon nid yn unig at y cwricwlwm ac addysgeg ond tuag at gyfoethogi profiadau yn y Gymraeg ynghyd â rhagoriaeth, tegwch a lles. Er mwyn cynnal y weledigaeth hon mae'r strategaeth yn gosod cyfeiriad ar gyfer cynllunio'r gweithlu a chynllunio'n strategol i ddatblygu Cymraeg mewn addysg ymhellach.

Bydd mynd i'r afael â'r her hon, tra'n adeiladu ar lwyddiant rhanbarth y Gogledd, yn gofyn am weledigaeth a chynllun gweithredu mae pob awdurdod yn gytûn ag ef ac yn ei weithredu i'r safon uchaf.

Mae dyletswydd ar gyfundrefn addysg y Gogledd i gyfrannu at greu a chynyddu'r nifer o siaradwyr Cymraeg rhugl a hyderus sydd â chyfalaf diwylliannol a chymdeithasol cyfoethog. Bydd y strategaeth hon yn offeryn cynllunio ieithyddol fydd yn cyfrannu i greu:

- Cymru/rhanbarth lle gall pobl ddefnyddio'r Gymraeg yn eu bywydau bob dydd
- Cymru/rhanbarth â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu
- dinasyddion egwyddorol sy'n medru defnyddio'r Gymraeg yn naturiol yn eu bywydau bob dydd
- dysgwyr, bydd wedi dysgu am hunaniaeth a diwylliant drwy ieithoedd, i fod yn ddinasyddion Cymru a'r byd.

Er lles y dysgwyr, mae Cyd-bwyllgor GwE yn croesawu'r strategaeth ar gyfer Datblygu'r Gymraeg mewn Addysg yn rhanbarth Gogledd Cymru.

DRAFFET

Rhagair

Mae'r ddogfen hon yn mynd i'r afael â'r her newydd a osodir i'r gyfundrefn addysg a hyfforddiant yng Nghymru gan Lywodraeth Cymru. Mae'r strategaeth yn amlinellu bwriadau'r rhanbarth o ran cynnig cefnogaeth a chymorth ymarferol i ddisgyblion, athrawon, ysgolion ac awdurdodau lleol, ynghyd â'n partneriaid eraill ym maes addysg a hyfforddiant. Drwy wneud hyn, gellir cymryd y camau angenrheidiol i gefnogi nod polisi'r Llywodraeth dros y degawdau nesaf o sicrhau cynnydd yn y niferoedd sy'n gallu siarad Cymraeg a chynyddu'r niferoedd sy'n ei siarad pob dydd.

Ffrwyth cyfres o gyfarfodydd i gynllunio'r strategaeth yw cynnwys y ddogfen hon. Cynhaliwyd cyfarfodydd ymgynghori a chynllunio gyda:

- rhan-ddeiliaid a phartneriaid y sector addysg o fewn chwe awdurdod lleol y rhanbarth (cynghorwyr a swyddogion ALL, penaethiaid ysgolion cynradd ac uwchradd, Mudiad Meithrin, Urdd, Mentrau Iaith, Llywodraethwyr, canolfannau iaith hwyr ddyfodiaid, colegau addysg bellach, Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru).
- Bwrdd Strategol y Gymraeg GwE
- uwch swyddogion GwE
- colegau Addysg Bellach a'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol.

Rydym hefyd yn ddiolchgar i'r Urdd am hwyluso casglu barn pobl ifanc o ardaloedd ar hyd y Gogledd, mewn clybiau a fforymau iaith gyntaf ac ail iaith.

Mae cynllunio strategaeth ar gyfer Rhanbarth y Gogledd yn cynnig cryn her, gan fod amrywiaeth sylweddol o fewn y rhanbarth o'r defnydd a wneir o'r Gymraeg fel cyfrwng dysgu a chyfrwng cyfathrebu dyddiol o fewn ysgolion a'u cymunedau. Ceir o fewn y rhanbarth gymysgedd ieithyddol a diwylliannol amrywiol a diddorol sy'n cwmpasu Cymry Cymraeg, dysgwyr y Gymraeg a phoblogaeth fudol sydd wedi ymuno â ni yma'n ddiweddar. Bydd y strategaeth hon ar gyfer holl ddisgyblion y rhanbarth a'u rhieni a gofalwyr, beth bynnag fo'u cefndir, a bydd yn cynnig y nod uchelgeisiol o ddod â'r Gymraeg yn rhan ganolog o fywyd pob disgybl yn y rhanbarth.

Cyflwyniad

Prif nod y strategaeth hon, yn unol â nod Llywodraeth Cymru o gynyddu'r niferoedd sy'n siarad Cymraeg, yw cefnogi'r broses o gynllunio i ehangu'r ddarpariaeth Gymraeg o fewn y gyfundrefn addysg yn Rhanbarth Gogledd Cymru. Dros y blynyddoedd nesaf, bydd pob Awdurdod Lleol ar draws Gogledd Cymru yn cydweithio i weithredu ar yr amcanion a geir yng Nghynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg (CSGA) pob awdurdod lleol. Bwriad y strategaeth hon yw cefnogi at atgyfnerthu'r cynlluniau yma. Bydd yr Awdurdodau Lleol yn defnyddio'r wybodaeth sydd ganddynt am ysgolion i hwyluso'r broses o gynllunio'n strategol ac i rannu arferion effeithiol wrth gynllunio i gynyddu defnydd plant a phobl ifanc o'r Gymraeg.

Sefydlwyd Bwrdd Strategol y Gymraeg dan arweiniad Consortiwm GwE er mwyn arwain, cydlynu a rheoli maes y Gymraeg mewn addysg yn rhanbarthol. Mae aelodaeth graidd y Bwrdd yn cynnwys cynrychiolaeth o'r canlynol: GwE, Arweinwyr y Gymraeg yr Awdurdodau Lleol, Bwrdd Ymgynghorol GwE, Cydbwyllgor GwE, ac ysgolion. Bydd y gwaith o gydlynio ar draws y rhanbarth yn cael ei wneud gan Fwrdd Rheoli Consortiwm GwE. Yna mi fydd yn cael ei gytuno gan Gydbwyllgor traws sirol sy'n cynnwys yr aelodau etholedig o bob Awdurdod Lleol sydd â chyfrifoldeb penodol am addysg. Bydd y paratodau yn cael eu cynllunio gyda'r bwriad o wneud y gorau y gallwn gyda'r adnoddau sydd ar gael i sicrhau bod y ddarpariaeth ieithyddol a gynllunnir yn ymateb i'r anghenion a'r sefyllfaoedd ieithyddol amrywiol sy'n bodoli ar draws y rhanbarth. Bwriedir cydweithio'n agos hefyd gyda nifer o asiantaethau eraill ar draws Rhanbarth y Gogledd sy'n cefnogi'r gwaith o ehangu'r ddarpariaeth Gymraeg.

Cefndir

Ym mis Gorffennaf 2017, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei strategaeth ddiweddaraf ar gyfer y Gymraeg, *Cymraeg 2050: Miliwn o siaradwyr*. Prif neges y strategaeth hon yw nodi penderfyniad polisi'r Llywodraeth i gynyddu'n sylweddol y nifer o bobl yng Nghymru sy'n gallu siarad Cymraeg ac sy'n ei defnyddio yn ddyddiol a hynny er mwyn cyrraedd miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn y flwyddyn 2050. Yn *Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr a Cymraeg 2050: Miliwn o siaradwyr, Rhaglen waith 2017-21* mae'r Llywodraeth yn amlinellu'r camau ymarferol y bydd yn eu cymryd er mwyn cyrraedd y nod. Yn ogystal â sicrhau miliwn o siaradwyr, mae'r Llywodraeth yn nodi'n glir ei bwriad i gynyddu'r ganran o'r boblogaeth sy'n siarad Cymraeg bob dydd, **o 10% ar hyn o bryd, i 20%** o'r boblogaeth erbyn 2050.

Mae hon yn strategaeth uchelgeisiol a bydd yn gofyn am ymdrech a dyfalbarhad i'w gweithredu. Ond mae'r weledigaeth yn un sy'n gallu ysbrydoli ac ymegnio pawb sydd yn

dymuno gweld y Gymraeg a dwyieithrwydd yn ffynnu. Yn ganolog i'r weledigaeth newydd hon, mae ein cyfundrefn addysg. Ar hyn o bryd, mae dau o bob tri phlentyn sy'n cael ei ystyried yn siaradwr rhugl y Gymraeg yn dysgu'r iaith o fewn y gyfundrefn addysg. Bydd y niferoedd sy'n gwneud hyn yn gorfod cynyddu os ydym am gyrraedd y nod o sicrhau miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050. Bydd yr her, wrth gwrs, yn amrywio ar draws Cymru, ac yn arbennig felly yn Rhanbarth Gogledd Cymru lle ceir mewn mannau y canrannau uchaf o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru. Yma, ceir cryn wahaniaeth yn y niferoedd o ddisgyblion sy'n cael eu haddysgu'n Gymraeg neu'n ddwyieithog o fewn ysgolion siroedd y rhanbarth. Ond yr un fydd yr her yn gyffredinol, sef sicrhau fod cynnydd yn y nifer o ddisgyblion sy'n gallu siarad Cymraeg a sy'n gwneud mwy o ddefnydd ohoni.

Mae Rhanbarth y Gogledd yn croesawu'r her hon a osodir gan Lywodraeth Cymru i sicrhau fod llawer iawn mwy o blant a phobl ifanc y Rhanbarth yn cael cyfle i ddod un ai'n rhugl ddwyieithog, neu fod ganddynt lawer iawn mwy o afael ar y Gymraeg. Mae arferion llwyddiannus yn bodoli eisoes o fewn y rhanbarth ac rydym mewn sefyllfa dda i rannu'r arferion hynny ar draws pob awdurdod lleol.

Law yn llaw â'r targedau a osodir yn *Cymraeg 2050* gan Lywodraeth Cymru, mae'r ddogfen *Addysg yng Nghymru: Cenhadaeth ein Cenedl* yn cyflwyno'r cynlluniau sydd ar droed hefyd i ddatblygu cwricwlwm newydd ar gyfer pob disgybl yng Nghymru. Bydd y cwricwlwm newydd hwn yn sicrhau bod pob dysgwr yn elwa o ddilyn cwricwlwm sydd o'r safon uchaf posibl. Caiff pob disgybl y cyfle i fwynhau dysgu ac elwa o addysgu sy'n ei ysbrydoli i lwyddo. Bydd hyn oll yn digwydd mewn cymuned addysg arloesol a bydd arweiniad a rheolaeth ysbrydoledig ac effeithiol yn nodweddiadol amlwg o'r cwricwlwm newydd. Mae datblygu'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg a gwella addysgu a dysgu Cymraeg i bob dysgwr o reidrwydd wrth wraidd y diwygiadau hyn.

Gweledigaeth

Wrth lunio strategaeth a fydd yn datblygu'r ddarpariaeth Gymraeg o fewn cwricwlwm pob ysgol, ein nod yw rhoi anghenion y disgybl fel canolbwynt i'r strategaeth. Bydd hyn yn rhoi'r cyfle gorau i'r holl ddisgyblion o fewn ein rhanbarth ddod mor rhugl yn y Gymraeg ag sy'n bosibl erbyn iddynt adael yr ysgol. Drwy rhoi'r disgybl ynghanol y weledigaeth hon, rydym yn tanlinellu'r manteision i bob disgybl o fedru siarad Cymraeg a manteision bod yn ddwyieithog yn y Gymru gyfoes.

Wrth ddechrau gyda'r plentyn yn y canol bydd y strategaeth yn ystyried:

- y cyfleodd sydd ar gael i bob disgybl ddatblygu ei sgiliau ieithyddol;
- dulliau o ddefnyddio'r cwricwlwm newydd i hyrwyddo'r broses o gynyddu lefelau rhuglder yn y Gymraeg a'r Saesneg;

- datblygu sgiliau ieithyddol, gallu ac ansawdd y gweithlu addysg i ddysgu Cymraeg a thrwy gyfrwng y Gymraeg.
- datblygu dulliau dysgu effeithiol sy'n cynyddu lefelau hyder a rhuglder pob plentyn a'u gwneud yn gyffyrddus wrth ddefnyddio'r ddwy iaith;
- creu cyd-destunau mewn ysgolion sy'n rhoi pwrpas a gwerth i siarad Cymraeg;
- cynnwys rhieni a gofalwyr yn y broses hon o ddysgu a defnyddio'r Gymraeg ar draws rhanbarth y Gogledd; a
- defnyddio'r dulliau gorau o nodi a hyrwyddo manteision dwyieithrwydd a'r gallu i siarad Cymraeg ym meysydd hyfforddiant ac yn y gweithle.

Wrth geisio ateb anghenion ieithyddol pobl ifanc o fewn y rhanbarth, bydd rhaid i'r holl strwythurau ac asiantaethau sy'n ymwneud â phob person ifanc gydweithio wrth gefnogi'r weledigaeth hon. Er mwyn gwneud y profiad o fod yn gallu siarad dwy iaith neu fwy yn brofiad ystyrlon, bydd yn rhaid cyfuno agweddau ar y ddarpariaeth gwricwlaidd â gweithgareddau y tu allan i'r cylch meithrin, ysgol a choleg addysg bellach o fewn y gymuned ac yn y cartref. Bydd hi'n bwysig felly cynnwys holl elfennau bywyd plant a phobl ifanc o fewn ein strategaeth.

Wrth lunio'r strategaeth gynhwysfawr hon bydd yr egwyddorion canlynol hefyd yn gosod seilwaith cadarn i'n gwaith.

- Cydnabod a gwerthfawrogi bod addysgu a dysgu'r Gymraeg yn rhan annatod o system addysgu Cymru o'r blynyddoedd cynnar hyd at ddarpariaeth ôl-orfodol.
- Bod cynllunio cynhwysol yn digwydd er mwyn sicrhau fod plant a phobl ifanc rhwng 3-19 oed yn cael yr addysg orau posibl gan sefydliadau sy'n dysgu ac yn cydweithio'n barhaus.
- Cydnabod a gwerthfawrogi yr amrywiaeth o ran dwysedd siaradwyr Cymraeg a chategorïau ysgolion sydd yn bodoli ar draws y rhanbarth a'r man cychwyn gwahanol ar gyfer gwahanol ardaloedd wrth ddatblygu'r Gymraeg mewn Addysg.
- Sefydlu cydweithio rhwng sefydliadau addysgol sy'n cynnwys ystod oedran a chyfrwng addysg, ar lefel leol a rhanbarthol, i gyfoethogi profiadau ieithyddol a diwylliannol yn y Gymraeg o fewn a thu hwnt i'r cwricwlwm newydd.
- Drwy'r cwricwlwm newydd bydd pob plentyn a pherson ifanc yng Nghymru yn ddysgwyr uchelgeisiol a galluog sy'n gallu cyfathrebu'n effeithiol mewn gwahanol ffurfiau a lleoliadau, a thrwy lwyfannau digidol, drwy'r Gymraeg a'r Saesneg.
- Bod dysgu drwy gyfrwng y Gymraeg yn atgyfnerthu'r broses o ddysgu'r Gymraeg ac yn galluogi plant a phobl ifanc i ddatblygu eu hyder i ddefnyddio'r iaith mewn amrywiaeth eang o gyd-destunau.
- Wrth ddatblygu eu sgiliau yn y Gymraeg a'r Saesneg, gall plant a phobl ifanc ddatblygu sylfaen ar gyfer dysgu ieithoedd ychwanegol, yn barod i fod yn ddinasyddion ar gyfer Cymru a'r byd.

- Bod pob ymarferydd, arweinydd a llywodraethwr yn datblygu ei sgiliau Cymraeg a hefyd ei ddealltwriaeth ehangach o'r Gymraeg a'i chyd-destun hanesyddol a diwylliannol.
- Bod ymchwil i gaffael iaith, dwyieithrwydd ac addysgu Cymraeg effeithiol yn sail i sicrhau'r arferion addysgu a dysgu gorau posibl.
- Sicrhau bod nifer angenrheidiol o athrawon a chynorthwyr addysgu i ddarparu addysg cyfrwng Cymraeg, a bod sgiliau iaith Gymraeg ymarferwyr mewn ysgolion yn cael eu datblygu er mwyn gwella addysgu a dysgu Cymraeg i pob dysgwr.
- Sicrhau dilyniant cadarn rhwng gwahanol gyfnodau addysg gan hyrwyddo'r Gymraeg o'r cylch meithrin, i'r ysgol, ac yna ymlaen i'r cyfnod ôl-orfodol gan gydweithio gyda'r asiantaethau a'r darparwyr perthnasol wrth wneud hynny

Amcanion a chymau gweithredu allweddol

Er mwyn cyflawni ein hamcanion, rydym wedi adnabod chwe maes gweithredu. Dyma'r meysydd sy'n llywio ein gwaith ym maes y Gymraeg mewn addysg dros y tair blynedd nesaf. Bydd Bwrdd Strategol y Gymraeg yn gosod cyfeiriad strategol i gefnogi'r Gymraeg er mwyn sicrhau bod yr Awdurdodau a'r Rhanbarth yn ymateb i, ac yn adlewyrchu cyfeiriad polisi Llywodraeth Cymru. Bydd cynlluniau gwaith gydag amserlen glir yn cael eu datblygu gan bartneriaid gweithdrefn addysg rhanbarth y Gogledd er mwyn cyflawni'r amcanion hyn mewn modd sy'n cwrdd â'u gofynion penodol eu hunain.

1 Cwricwlwm, asesu ac addysgeg

Ein nod yw sicrhau addysgu a dysgu ysbrydoledig er mwyn i bob disgybl yn y rhanbarth allu dod yn siaradwr Cymraeg hyderus sy'n gallu defnyddio'r iaith yn ei b/fywyd bob dydd a gweld gwerth yn y Gymraeg.

Er mwyn cyflawni hyn byddwn yn:

- cynnal a gwella safonau plant a phobl ifanc yn y Gymraeg ar draws y rhanbarth
- cefnogi'r holl weithlu addysg i fod yn gyfarwydd â gofynion y cwricwlwm Newydd a datblygu cwricwlwm sy'n addas ar gyfer disgyblion yng nghyd-destun y lleoliad addysg gan blethu'r Gymraeg a dysgu trwy gyfrwng y Gymraeg i holl themâu'r cwricwlwm newydd
- sicrhau dulliau effeithiol o asesu a chofnodi cynnydd ffurfiannol a chrynodol sy'n annog addysgu a dysgu o safon uwch ac yn cyd-fynd â'r cwricwlwm newydd a'r dulliau o gyflwyno ac asesu'r Gymraeg

- cysylltu dulliau addysgu Cymraeg a thrwy'r Gymraeg â'r dulliau dysgu ac addysgu mwyaf arloesol gan fanteisio ar yr holl ehangder o gyfleoedd i gyfathrebu a chael mynediad i wybodaeth trwy ddulliau digidol a thechnolegol
- adnabod y dulliau mwyaf effeithiol o gaffael iaith a datblygu addysg drochi yn y Gymraeg (sy'n cwmpasu trochi cynnar, canolig a hwyr gan gynnwys hwyrddyfodiaid i addysg Gymraeg) a sicrhau gwell dealltwriaeth ymysg y gweithlu addysg o'r dulliau mwyaf priodol o gyflwyno addysg drochi gan ystyried bod disgyblion o fewn y rhanbarth yn gallu dod o wahanol gefndiroedd a diwylliannau
- manteisio ar y cyfleoedd a gynigir gan y cwricwlwm newydd i gynyddu'r defnydd o dechnoleg wrth addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg
- sicrhau mabwysiadu a gweithredu ethos ac awyrgylch Gymraeg a Chymreig ym mhob sector ar draws y rhanbarth a phlethu'r Fframwaith Siarter Iaith gyda phedwar diben y cwricwlwm newydd.

2 Cyfoethogi a profiadau yn y Gymraeg

Mae angen i blant a phobl ifanc gael profiadau eang o gysylltu â'r Gymraeg os ydynt am weld y Gymraeg fel iaith bob dydd. Felly mae'n rhaid cynyddu arferion defnydd iaith o oedran cynnar fel rhan o'u bywydau cyflawn. Daw'r cwricwlwm newydd â chyfleoedd i roi rhagor o bwyslais ar yr elfen hon.

Er mwyn cyflawni hyn byddwn yn:

- mapio gwaith prif asiantaethau a chymdeithasau sy'n hyrwyddo'r Gymraeg er mwyn ehangu'n strategol y cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg y tu fewn a thu allan i'r lleoliad addysgu
- cyd-weithio i ddarparu arweiniad strategol yn rhanbarthol a lleol rhwng darparwyr addysg a'r asiantaethau iaith, cymdeithasau a grwpiau cymunedol sy'n cwmpasu'r cyfnod cyn-ysgol, ysgol ac addysg bellach ac uwch, ynghyd â chyrff nad ydynt yn gyrrff addysgol fel y cyfryw ond sy'n cynnig ystod o brofiadau da i bobl ifanc o ran y Gymraeg
- sicrhau fod y Fframwaith Siarter Iaith (Siarter Iaith / Cymraeg Campus) yn cael ei blethu gyda phedwar diben y cwricwlwm newydd er mwyn llwyddo i hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg tu allan i'r dosbarth ac yn y gymuned ehangach fel dull effeithiol o godi hyder ac ehangu awydd plant a phobl ifanc o bob oed ar draws y rhanbarth i ddefnyddio'r iaith
- cynllunio a darparu gwaith ieuencid fel bod dysgwyr yn gallu manteisio ar gyfleoedd i ddefnyddio a datblygu sgiliau Cymraeg y tu allan i sefydliadau addysgol
- gwneud defnydd effeithiol o'r cyfryngau a chyfryngau cymdeithasol i gyfeirio plant a phobl ifanc a'u teuluoedd at gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg

3 Rhagoriaeth, tegwch a lles

I blant sydd ag anghenion dysgu ychwanegol, mae Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018 yn gosod dyletswyddau ar gyrrff cyfrifol o fewn y rhanbarth. O ran y Gymraeg, rhaid sicrhau fod pob person ifanc yn cael mynediad cyfartal i'r profiad o ddatblygu eu sgiliau yn y Gymraeg a bod cynllunio llawn a chyson yn digwydd i sicrhau hynny.

Er mwyn cyflawni hyn byddwn yn:

- sicrhau bod ymarferwyr a'r gweithlu addysg ehangach yn gallu cael mynediad i gymorth ac adnoddau yn y Gymraeg er mwyn helpu'r dysgwyr efo anghenion dysgu ychwanegol, y rhai sydd fwyaf agored i niwed a'r rhai mwyaf talentog i gyflawni eu potensial
- cynorthwyo gweithwyr a gofalywyr yn y maes addysg anghenion dysgu ychwanegol i sicrhau bod plant a phobl ifanc yn ymwybodol eu bod yn byw yng Nghymru ac yn rhan o gymuned Gymreig
- hybu arferion defnydd o'r Gymraeg sy'n effeithiol ar draws y rhanbarth, er mwyn lleihau dyblygu gwaith a sicrhau ansawdd (yn benodol o fewn y prif lif)

4 Cynllunio'r gweithlu, dysgu proffesiynol ac arweinyddiaeth

Rhaid cael arweinwyr ac ymarferwyr o'r radd flaenaf sy'n meddu ar y wybodaeth a'r sgiliau angenrheidiol i ddarparu cwricwlwm trwy gyfrwng y Gymraeg a'r Gymraeg fel pwnc ac sy'n parhau i ddysgu trwy gydol eu gyrfa.

Er mwyn cyflawni hyn byddwn yn:

- defnyddio data gweithlu i sefydlu gwaelodlin gadarn ac amlinellu'r potensial am dwf o ran y ddarpariaeth Gymraeg yn seiliedig ar y data a gasglwyd
- cydweithio rhwng ysgolion, ALL a GwE i adnabod anghenion staffio ac anghenion dysgu proffesiynol sy'n cyfateb â'r gofynion o ran cynyddu addysg trwy gyfrwng y Gymraeg a dysgu'r Gymraeg fel iaith yn fwy effeithiol boed yn ffurfiol ac yn anffurfiol
- cynllunio a gweithredu cynllun datblygu dysgu proffesiynol ar gyfer pob agwedd o'r gweithlu addysg er mwyn cynyddu a chryfhau'r sgiliau sy'n gysylltiedig â darparu addysg effeithiol yn y Gymraeg

- mewn partneriaeth gyda darparwyr addysg gychwynnol athrawon a Llywodraeth Cymru, cynyddu'r nifer o fewn y gweithlu addysg sy'n gallu dysgu trwy'r Gymraeg a chefnogi'r defnydd o'r Gymraeg ym mhob cyfnod addysg o 3 i 19 oed
- cynnig rhagor o gefnogaeth i athrawon sy'n addysgu'r Gymraeg tu allan i'r sector cyfrwng Cymraeg presennol a chynllunio sut y gellir ehangu'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg yn y sector honno
- sicrhau bod arweinwyr ar bob lefel (e.e. penaethiaid, tîm rheoli, llywodraethwyr) yn gefnogol i ddwyieithrwydd a disgwyliaid ar gyfer y Gymraeg o fewn cyd-destun y lleoliadau addysg yr ydynt yn gyfrifol amdanynt. Cydweithio gyda'r Academi Genedlaethol ar gyfer Arweinyddiaeth Addysgol Cymru a Llywodraeth Cymru i sicrhau bod rhaglenni arweinyddiaeth yn cynnwys modiwlau ymwybyddiaeth iaith, deall dwyieithrwydd a chaffael iaith yn ogystal â chynyddu'r ddarpariaeth o hyfforddiant i arweinwyr trwy gyfrwng y Gymraeg
- cydweithio gyda darparwyr Addysg Gychwynnol Athrawon, Llywodraeth Cymru a'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol i gynllunio'r gweithlu a denu rhagor o athrawon dwyieithog i'r proffesiwn dysgu gan ddarparu hyfforddiant ieithyddol pan fo hynny'n briodol

5 Cynllunio'n strategol i dyfu Cymraeg mewn Addysg

Er mwyn tyfu'r niferoedd o blant a phobl ifanc sy'n gallu defnyddio'r Gymraeg, bydd rhaid cynllunio'n strategol i gynyddu'n sylweddol y nifer sy'n derbyn addysg cyfrwng Cymraeg ac yn datblygu a gwella'u sgiliau yn y Gymraeg. Bydd ein hawdurdodau lleol yn allweddol wrth sicrhau dull cydlynol o gynllunio'r ddarpariaeth Gymraeg mewn addysg gan gydweithio gyda ystod eang o ran-ddeiliad lleol eraill.

Er mwyn cyflawni hyn byddwn yn:

- sicrhau bod y ddarpariaeth Gymraeg yn cael ei chynnal a'i chryfhau yn ardaloedd y rhanbarth ble ceir niferoedd a chanrannau uchel o siaradwyr Cymraeg
- adnabod y potensial i dyfu'r ddarpariaeth Gymraeg ar draws y rhanbarth a rhaedru arferion llwyddiannus er mwyn cynyddu'r gefnogaeth i'r twf arfaethedig
- sicrhau fod cynlluniau strategol rhanbarthol yn cefnogi a chyfrannu i wireddu blaenoriaethau a thargedau o fewn Cynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg pob awdurdod yn y rhanbarth
- cydweithio gyda phartneriaid allweddol i sicrhau fod dilyniant ieithyddol yn y Meysydd Dysgu a Phrofiad a phynciau a gynigir trwy gyfrwng y Gymraeg o 3 – 19

- sicrhau bod adnoddau, arbenigeddau ac arferion da yn cael eu rhaedru ar draws y pedwar consortiwm addysg
- plethu'r Gymraeg gyda holl elfennau'r daith ddiwygio

6 Cyfathrebu ac ymgysylltu

Gweithredu i sicrhau fod pob rhan-ddeiliad yn cael ei gynnwys wrth ddatblygu'r Gymraeg mewn addysg gyda'r nod o gynnwys plant a phobl ifanc eu rhieni/gofalwyr a llywodraethwyr yn ogystal â'r gweithlu addysg i fod yn rhan o'r daith gyffrous ar gyfer datblygu Cymraeg mewn addysg ac addysg cyfrwng Cymraeg o fewn ein rhanbarth.

Er mwyn cyflawni hyn byddwn yn:

- sicrhau bod strategaeth gyfathrebu glir ac effeithiol mewn lle i hybu'r Gymraeg mewn addysg ar bob lefel
- llunio a gweithredu ar gynllun cyfathrebu rhanbarthol i hyrwyddo dwyieithrwydd a rhannu gwybodaeth am y manteision addysgol, gwybyddol, economaidd a diwylliannol o fod yn ddwyieithog ac amlieithog
- gweithio'n barhaus gydag arweinwyr ar bob lefel i'w hyfforddi sut i gyflwyno manteision y cwricwlwm Cymraeg neu ddwyieithog a sut mae darbwyllo rhieni a llywodraethwyr o'r manteision hynny
- gwneud defnydd effeithiol o'r cyfryngau a'r cyfryngau cymdeithasol i godi ymwybyddiaeth rhan-ddeiliaid am y Gymraeg mewn Addysg
- codi ymwybyddiaeth y gweithlu addysg am y Daith Ddiwygio a disgwyliadau Estyn, am ofynion y safonau o ran y Gymraeg, ymrwymadau'r CSGA lleol ac amcanion Llywodraeth Cymru yn ei dogfen *Y Gymraeg mewn addysg: Cynllun gweithredu 2017-21*

Gweithredu'r strategaeth hon

Yn rhanbarth y Gogledd, byddwn yn gweithio mewn partneriaeth â holl ran-ddeiliaid y gyfundrefn addysg i weithredu'r strategaeth hon. Gyda'r Awdurdodau Lleol y mae'r cyfrifoldeb statudol am y Gymraeg mewn Addysg ac mae Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg (CSGA) pob awdurdod yn nodi eu blaenoriaethau ac amcanion. Bydd yr awdurdodau lleol yn ymgynghori â'r consortiwm rhanbarthol wrth ddatblygu eu CSGAu. Prif ddyletswydd GwE yw cyflawni swyddogaethau statudol y chwe Awdurdod Lleol yng nghyswllt effeithiolrwydd a gwella ysgolion. Yn y cyd-destun hwn, bydd Consortiwm Rhanbarthol GwE yn cydweithio gyda'r Awdurdodau Lleol i wireddu uchelgais Cynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg (CSGA) pob awdurdod yn unol â blaenoriaethau'r Llywodraeth.

Nid yw cynyddu'r ddarpariaeth o ran cynyddu'r niferoedd sy'n cael eu dysgu drwy gyfrwng y Gymraeg ynddo'i hun yn mynd i drawsnewid y sefyllfa ieithyddol yng Nghymru. Er mwyn sicrhau'r newid angenrheidiol bydd rhaid, drwy waith GwE, yr awdurdodau lleol a'r partneiriad eraill, sicrhau fod y safonau, y dulliau a'r deunyddiau gorau posibl ar gael o ran dysgu'r Gymraeg fel pwnc a defnyddio'r Gymraeg fel cyfrwng. Bydd y Rhanbarth yn parhau i gefnogi'n gryf yr egwyddor o gydweithio rhwng ysgolion ac ar draws awdurdodau lleol er mwyn rhannu arbenigedd gan gymell yn gryf y model o ysgolion sy'n sefydliadau sy'n dysgu yn unol â'r bwriadau sydd wrth wraidd y cwricwlwm newydd yng Nghymru. I atgyfnerthu hyn y bwriad yw cyflwyno trefn o weithio oddi fewn clystyrau fel sydd eisoes yn digwydd gyda'r Cwricwlwm ac hefyd gydag Anghenion Dysgu Ychwanegol.

Awdurdodau Lleol

Rôl yr Awdurdodau Lleol fydd:

- cydweithio i weithredu ar yr amcanion a'r blaenoriaethau a geir yng Nghynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg (CSGA) pob awdurdod lleol unigol yn unol â blaenoriaethau'r Llywodraeth
- ymgynghori â'r consortiwm rhanbarthol wrth ddatblygu eu Cynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg (CSGA)
- cydweithio efo'r ysgolion a GwE i sicrhau fod gan yr ysgol y cymorth priodol i ddatblygu eu darpariaeth yn y Gymraeg
- cydweithio efo'r ysgolion a GwE i gynyddu ymwybyddiaeth o'r Fframwaith Siarter Iaith (Siarter Iaith / Cymraeg Campus) ac i gefnogi'r gwaith hwn
- cydweithio gyda darparwyr anstatudol i sicrhau fod y Gymraeg yn cael ei dysgu'n llwyddiannus mewn cyd-destun ystyrlon tu hwnt i'r ysgolion o'r blynyddoedd cynnar i'r cyfnod ôl-16
- rheoli darpariaeth lleoedd mewn ysgolion a'r mynediad atynt

Cynlluniau ysgolion

Rôl ddisgwyliedig pob ysgol fydd ystyried yn ofalus, a gyda dyfeisgarwch, sut y gellir:

- cynyddu ac ehangu eu profiadau a darpariaeth Gymraeg, a
- galluogi dysgwyr i ddod yn ddefnyddwyr hyderus o'r Gymraeg.

Bydd cydweithio agos yn digwydd rhwng ysgolion unigol ac AALI yn y cyswllt hwn. Fel rhan o'r broses hon o gynllunio bydd ysgolion unigol yn:

- datblygu gweledigaeth glir ar gyfer y Gymraeg a hyrwyddo datblygu cynlluniau ysgol gyfan er mwyn gwella profiadau dysgu a deilliannau pob dysgwr ar gyfer ymateb i strategaeth Llywodraeth Cymru *Cymraeg 2050 : Miliwn o siaradwyr*
- cydweithio gyda'r ALL a GwE er mwyn sicrhau fod gan yr ysgol y cymorth priodol i lunio cynlluniau pwrpasol a chadarn ar gyfer datblygu eu darpariaeth yn y Gymraeg
- datblygu'r cwricwlwm newydd, a sefydlu gwaelodlin, ac yn dilyn hynny cynllunio i godi safonau a sicrhau cynnydd yn y defnydd o'r Gymraeg
- sicrhau fod yna gynllunio bwriadus i ddarparu cyfleoedd pwrpasol i ddisgyblion ddatblygu a defnyddio eu medrau Cymraeg mewn sefyllfaoedd ffurfiol ac anffurfiol o fewn dibenion y cwricwlwm newydd a'r Fframwaith Siarter Iaith
- cynyddu ymwybyddiaeth o ofynion y Fframwaith Siarter Iaith newydd (Siarter Iaith / Cymraeg Campus) a chynllunio i sicrhau fod cefnogaeth benodol ac arbenigol ar gael er mwyn cefnogi gwaith yn y cyd-destun hwn
- cydweithio, dysgu a chyfnewid gwybodaeth gydag eraill drwy rwydweithiau a/neu systemau cydweithio rhwng ysgolion mewn perthynas â'r Gymraeg
- llunio rhaglen o ddysgu proffesiynol i sicrhau bod ymarferwyr yn gallu datblygu eu sgiliau iaith Gymraeg yn barhaus, yn unol â'r disgwyliadau proffesiynol
- sicrhau bod yr hyfforddiant iaith a ddarperir o fewn y rhanbarth yn cael effaith sylweddol ar addysg Gymraeg o fewn yr ysgol. Gellid gwneud hyn drwy edrych yn benodol ar ganran y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg yn yr ysgolion, safon yr addysgu a chyrhaeddiad ieithyddol y disgyblion

Cefnogaeth i ysgolion gan GwE

Rôl GwE fydd:

- cynnal a chodi safonau'r Gymraeg ar draws y rhanbarth
- Ar y cyd â'r ALL, cynllunio, paratoi a chynnal rhaglen strategol o ddysgu proffesiynol ar gyfer arweinyddiaeth, addysgu a staff cymorth mewn partneriaeth a rwydweithiau lleol drwy:

- cyflogi cydlynnydd i gyflwyno'r strategaeth ranbarthol y Gymraeg mewn addysg
- hyrwyddo amcanion y cynlluniau strategol y Gymraeg mewn Addysg (CSGA)
- gweithio gyda chanolfannau AGA i adnabod a diwallu anghenion recriwtio lleol penodol
- cyflwyno rhaglen o ddysgu proffesiynol i ddatblygu sgiliau Cymraeg pob ymarferwr a methodoleg effeithiol ar gyfer addysgu cyfrwng Cymraeg a dwyieithog
- datblygu defnydd anffurfiol o'r Gymraeg ar draws ysgolion cyfrwng Cymraeg a chyfrwng Saesneg yn unol â'r Fframwaith Siarter Iaith (Siarter Iaith/Cymraeg Campus)

Cefnogaeth darparwyr anstatudol

Bydd cydweithio â chyrrff ac asiantaethau eraill sy'n cyflwyno'r Gymraeg, un ai yn y cyfnod cyn ysgol, y cyfnod ôl-16 neu y tu allan i gwmpas gwaith ysgolion, yn hanfodol ar gyfer sicrhau fod y Gymraeg yn cael ei dysgu'n llwyddiannus mewn cyd-destun ystyrlon. Felly bwriedir:

- cydweithio â Mudiad Meithrin, i adnabod ardaloedd o dwf yn y galw a'r potensial ar gyfer addysg Gymraeg a thrwy hynny benderfynu ble mae angen cefnogi'r ddarpariaeth o ran cylchoedd ac ysgolion newydd
- sicrhau gwell dilyniant o'r sector gofal ac addysg blynyddoedd cynnar anstatudol i'r Cyfnod Sylfaen, drwy gydweithio â Mudiad Meithrin
- sicrhau gwell dilyniant ieithyddol rhwng y sector addysg statudol a'r sector ôl-16 anstatudol o ran parhau i ddysgu'r Gymraeg a thrwy gyfrwng y Gymraeg
- sefydlu cysylltiadau cryf rhwng ysgolion a sefydliadau addysg a hyfforddiant ôl 16 oed gan gydweithio yn agos er mwyn sicrhau fod y ddarpariaeth yn y sectorau ôl 16 oed yn medru adeiladu ar y gwaith arloesol a wneir wrth gyflwyno'r Gymraeg mewn cylchoedd meithrin ac mewn ysgolion.